

Examen VMBO-KB

2017

tijdvak 1
donderdag 18 mei
13.30 - 15.30 uur

economie CSE KB

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 39 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Stefan gaat studeren!

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 1 in de bijlage.

Stefan heeft net zijn diploma vmbo gehaald. In augustus start hij in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Daarvoor heeft hij een nieuwe laptop nodig. Hij overlegt met zijn opa over deze aankoop.

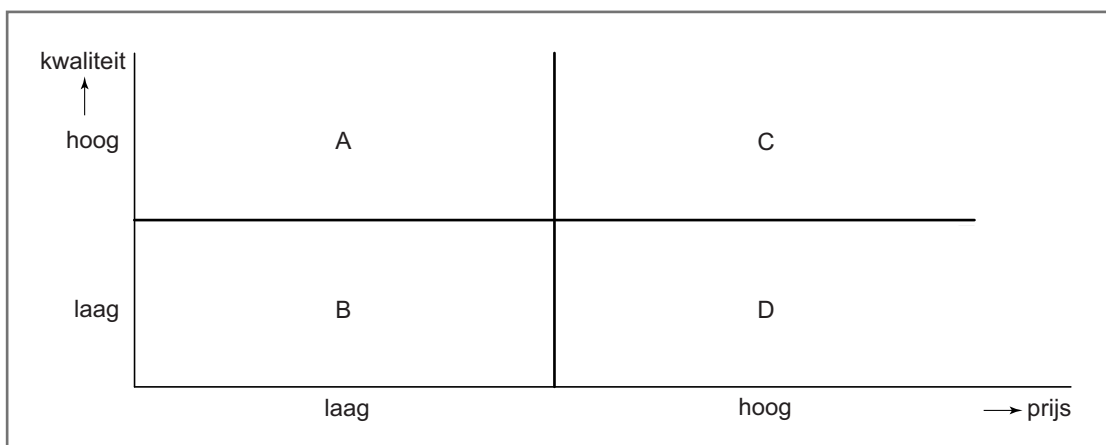
- 2p 1 Stefan: "Mijn laptop is een noodzakelijk goed. Dat heb ik geleerd bij het vak economie." Zijn opa vindt van niet: "Onzin, een laptop behoort tot de luxe goederen."
→ Geef één argument voor de mening van Stefan **en** één argument voor de mening van zijn opa.

- 1p 2 Stefan wil naar de computerwinkel voor meer informatie. Opa vindt dat geen goed idee: "Zo'n verkoper heeft een betere positie dan jij als consument."
→ Noem één argument voor de uitspraak van opa.

Gebruik informatiebron 1.

- 1p 3 In de Consumentengids staat een test van laptops. Stefan: "Wat een verschil. Die Apple Macbook is maar liefst 322% duurder dan de Packard Bell EasyNote."
→ Bereken de prijs van de Apple Macbook. Schrijf je berekening op.

grafiek resultaten van de laptop-test

- 1p 4 Stefan ziet de resultaten van de laptop-test in de grafiek. Hij wil kiezen voor een laptop met de beste prijs-kwaliteitsverhouding. In welk gebied van de grafiek kiest Stefan dan de laptop?
- A in gebied A
 - B in gebied B
 - C in gebied C
 - D in gebied D

Gebruik informatiebron 1.

- 1p 5 Stefan: "Ik vind de accuduur het belangrijkste. Die moet 'zeer goed' zijn. Bovendien zoek ik een laptop met ten minste een goed gebruiksgemak, die maximaal € 650 mag kosten." Welke laptop kan Stefan het best kiezen?
- A HP Pavilion
 - B Asus R553LA
 - C Lenovo Essential
 - D Toshiba Satellite
 - E Packard Bell EasyNote
 - F Acer Aspire

tabel een persoonlijke lening bij de BoncBank

te lenen bedrag	bedragen in € per maand			
	looptijd			
	12 maanden	24 maanden	36 maanden	48 maanden
€ 200	17,50	9,36	7,81	6,35

- 2p 6 Opa: "Heb je wel genoeg geld om de laptop te betalen?" Stefan: "Nee, ik heb wat spaargeld, maar de rest (€ 200) wil ik lenen bij de BoncBank. In één jaar wil ik alles afbetaald hebben."
→ Bereken de kredietkosten in euro's bij de BoncBank. Schrijf je berekening op.
- 1p 7 "Gelukkig kan ik de termijnbedragen wel betalen", zegt Stefan. Zijn opa vindt lenen maar niks: "Je kunt het bedrag beter gaan sparen." Stefan schudt zijn hoofd: "Dat is niet mogelijk", zegt hij.
→ Verklaar waarom sparen in dit geval voor Stefan niet mogelijk is.

PICNIC: een blijvertje?

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebronnen 2 en 3 in de bijlage.

Gebruik informatiebron 2.

- 1p 8 Nederland kent op dit moment enkele grote supermarktketens zoals Albert Heijn (AH) en Jumbo. Ze hebben een marktaandeel van 34% (AH) en 14% (Jumbo). Het marktaandeel is berekend als de omzet van een supermarktketen als percentage van de totale omzet van alle supermarkten in Nederland.
→ Bereken de omzet van AH en Jumbo samen. Schrijf je berekening op.

Gebruik informatiebron 2.

- 1p 9 Bereken in twee decimalen de gemiddelde omzet inclusief non-food per supermarktwinkel in Nederland. Schrijf je berekening op.

advertentie AH

Soms bestel je liever online

- Bezorgd tot in de keuken.
AH Bezorgservice
- Onderweg oppikken.
AH Pick Up Points

THUISBEZORGD
VOOR
€ 3
ZOMERACTIE

Gebruik de advertentie.

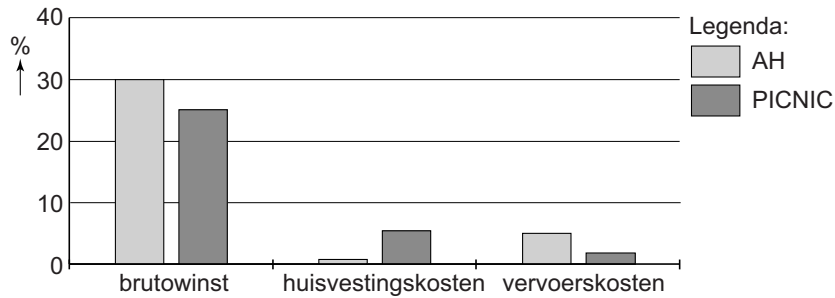
- 1p 10 Een consument besteedt gemiddeld € 24 aan boodschappen per bezoek aan een supermarkt.
AH biedt de mogelijkheid om deze boodschappen online te bestellen en thuis te bezorgen. Uit onderzoek blijkt dat consumenten de boodschappen wel thuis bezorgd willen hebben, maar er niet extra voor willen betalen.
→ Bereken in één decimaal hoeveel procent de bezorgkosten bedragen per gemiddeld bedrag aan boodschappen in de supermarkt. Schrijf je berekening op.

PICNIC is de naam van een nieuwe online supermarkt. De consument kan alleen online bestellen en de boodschappen worden gratis thuis bezorgd.

- 1p 11 Voor de consument kan de komst van een nieuwe concurrent van AH wellicht voordeel opleveren.
→ Noem één mogelijk voordeel voor de consument van meer concurrentie.
- 1p 12 Het online bestellen en thuis bezorgen van producten gebeurt steeds meer. Bij supermarkten is dit veel duurder. Dat komt onder meer vanwege de opslag en het vervoer.
→ Leg uit dat de opslag en het vervoer bij een online supermarkt duurder is dan bij een online winkel voor elektronica.
- 1p 13 Op dit moment bestaat slechts 1,5% van de omzet van supermarkten uit online verkoop. PICNIC gaat zich alleen richten op de online verkoop van boodschappen.
→ Noem één reden voor PICNIC, ondanks het lage omzetpercentage, om zich toch te gaan richten op de online verkoop van boodschappen.

grafiek brutowinst en enkele kosten in % van de omzet

Gebruik de grafiek.

- 2p **14** Maak van onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.

Doe het zo: Noteer de nummers (1), (2) en (3) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Bedrijfseconomen denken dat PICNIC niet kan concurreren met AH:

- AH heeft een ...(1)... (hogere / lagere) brutowinst in procenten van de omzet dan PICNIC.
- AH heeft ...(2)... (hogere / lagere) huisvestingskosten in procenten van de omzet dan PICNIC.
- AH heeft ...(3)... (hogere / lagere) vervoerskosten in procenten van de omzet dan PICNIC.

Gebruik informatiebron 3.

- 1p **15** PICNIC zelf denkt wel een kans te maken in de strijd tegen de bestaande supermarkten. Als argument hiervoor gebruikt PICNIC het gedrag van de supermarktconsument.

→ Noem één argument dat PICNIC hiervoor zou kunnen gebruiken.

Wie betaalt er nog het volle pond?

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 4 in de bijlage.

Wie even kijkt op internet of in de mailbox, kan ze overal vinden: kortingsacties. Online bedrijven als Koupon bieden acties met hoge kortingen op van alles en nog wat.

Gebruik informatiebron 4.

- 1p 16 Welk instrument van de marketingmix wordt hier door Koupon ingezet?
- A betalingsbeleid
 - B plaatsingsbeleid
 - C prijsbeleid
 - D productiebeleid

Sahar is een enthousiaste koopjesjager. Deze maand heeft zij online drie leuke aanbiedingen gekocht.

Gebruik informatiebron 4.

- 1p 17 In welke categorie vallen de aankopen van deze drie aanbiedingen?
- A in dagelijkse uitgaven
 - B in incidentele uitgaven
 - C in vaste uitgaven
 - D in verborgen uitgaven

- 1p 18 Koupon moet het voornamelijk hebben van de reclameopbrengsten, die afhankelijk zijn van het aantal bezoekers op hun website. De aanbiedingen van online bedrijven staan daarom vaak maar enkele dagen op de website.

→ Maak van onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.

Doe het zo: Noteer de nummers (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Online bedrijven als Koupon verdienen aan elke bezoeker: hoe ...(1)... (minder / meer) bezoekers op hun website, hoe ...(2)... (hoger / lager) de inkomsten uit reclame.

- 1p 19 Soms zie je ook aanbiedingen van exclusieve, dure restaurants. Volgens Sahar kan zo'n aanbieding ervoor zorgen, dat de oorspronkelijke doelgroep het restaurant juist minder bezoekt.
- Noem één argument voor de mening van Sahar.

Sahar is blij met het voordeel dat zij krijgt met deze drie aanbiedingen. Dat heeft een aardig centje bespaard.

Gebruik informatiebron 4.

- 2p 20 Bereken hoeveel procent Sahar heeft bespaard met deze drie aanbiedingen. Schrijf je berekening op.

Aan de andere kant zegt Sahar: "Leuk zo'n voordeeltje, maar hierdoor zijn mijn uitgaven deze maand wel fors gestegen."

- 1p 21 Verklaar deze opmerking van Sahar.

Brazilië: meedoen is belangrijker dan winnen

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave hoef je geen gebruik te maken van informatiebronnen in de bijlage.

Jens en zijn dochter Margit zijn sportfanaten. In 2016 hebben ze dagenlang naar tv-uitzendingen gekeken van de Olympische Spelen in Brazilië. Margit: "Ik vind het wel vreemd, dat een ontwikkelingsland zoveel geld stopt in de organisatie van zo'n groot sportevenement. Zij kunnen hun geld toch wel beter gebruiken." Jens: "Dan moet je eerst weten of Brazilië wel een ontwikkelingsland mag worden genoemd."

- 1p 22 Ontwikkelingslanden hebben een aantal kenmerken, zoals een laag inkomen per hoofd van de bevolking.

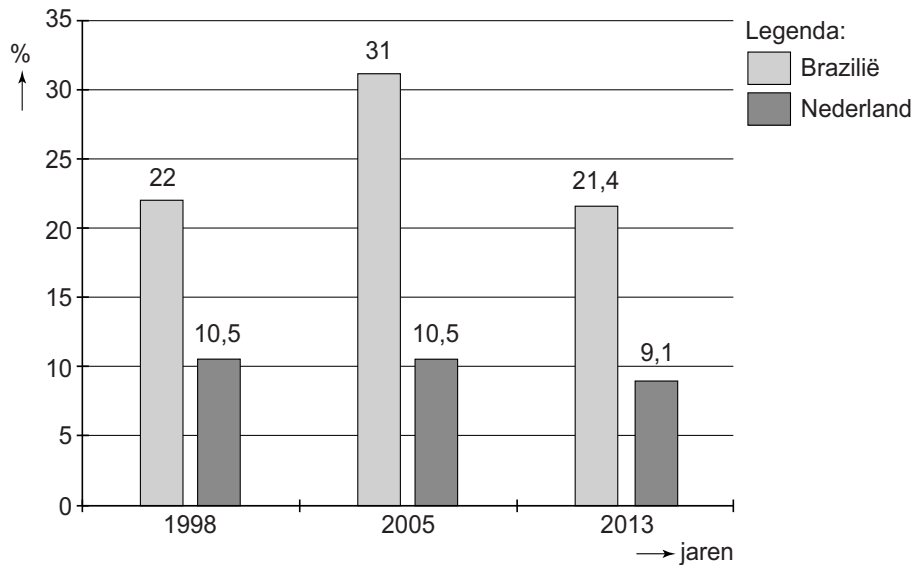
Brazilië	
nationaal inkomen	\$ 2.353.000.000.000
aantal inwoners	204.260.000

→ Bereken het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking in Brazilië. Schrijf je berekening op.

“Nou,” zegt Margit, “zo laag is dat niet. Volgens mij is Brazilië helemaal geen ontwikkelingsland.”

“Het gemiddelde is niet zo heel interessant”, zegt Jens. “Als iedereen in Brazilië het gemiddelde zou verdienen, zie ik weinig problemen. Beter is om te kijken naar het aantal mensen, dat onder de armoedegrens leeft.”

grafiek % van de bevolking onder de armoedegrens

2p 23 Hieronder staan twee opmerkingen over deze grafiek. Geef per opmerking aan of deze juist of onjuist is.

- 1 In 2013 leefde meer dan 1/5e deel van de bevolking van Brazilië onder de armoedegrens.
- 2 In Brazilië leefden in 2013 relatief minder mensen onder de armoedegrens dan in 1998.

Doe het zo: Schrijf op je antwoordblad:

Opmerking 1 is ... (juist / onjuist).

Opmerking 2 is ... (juist / onjuist).

1p 24 Elk land bepaalt zijn eigen armoedegrens. Rijke landen hanteren een hogere armoedegrens dan arme landen.

Stel dat het rijke Nederland dezelfde armoedegrens zou gaan hanteren als het armere Brazilië. Wat zou het gevolg zijn voor de cijfers in bovenstaande grafiek?

- A Het percentage van de bevolking dat in Brazilië onder de armoedegrens leeft, zou gaan dalen.
- B Het percentage van de bevolking dat in Brazilië onder de armoedegrens leeft, zou gaan stijgen.
- C Het percentage van de bevolking dat in Nederland onder de armoedegrens leeft, zou gaan dalen.
- D Het percentage van de bevolking dat in Nederland onder de armoedegrens leeft, zou gaan stijgen.

Margit: “Met zoveel arme mensen hadden ze die € 20,1 miljard die de organisatie van de Olympische Spelen kost, toch wel anders kunnen besteden.”

- 1p **25** Margit: “Oei, € 20,1 miljard, dat is verschrikkelijk veel geld. Hoe schrijf je dat eigenlijk?”
- A € 20.100.000
 - B € 20.100.000.000
 - C € 20.100.000.000.000
 - D € 20.100.000.000.000.000

- 1p **26** Jens: “Die kosten worden allemaal betaald uit mediarechten en leningen door het Internationaal Olympisch Comité (IOC). Brazilië heeft wel degelijk geprofiteerd van de organisatie van de Olympische Spelen.”
- Leg uit op welke wijze Brazilië profiteerde van de organisatie van de Olympische Spelen.

- 2p **27** Jens: “Na de Olympische Spelen staan er prachtige stadions. Daar heeft iedereen in Brazilië wat aan. Maar die leveren wel financiële problemen op.”
- Noem twee redenen waarom de nieuwe stadions in de toekomst financiële problemen kunnen gaan opleveren.

Om de Olympische Spelen in Rio de Janeiro mogelijk te maken moesten er twee grote projecten worden uitgevoerd.

- 1 De metro moest worden uitgebreid van het centrum van de stad naar de plek, waar de Olympische Spelen werden gehouden.
- 2 Het water in de Guanabarabaai, waarin gesurfd en gezeild werd, was voor de Olympische Spelen ernstig vervuild. Er werden een rioleringsstelsel en een zuiveringsinstallatie aangelegd.

- 1p **28** De aanleg van deze infrastructuur in Brazilië is te vergelijken met ‘structurele ontwikkelingshulp’ aan ontwikkelingslanden.
- Leg uit dat deze twee projecten, in het kader van de Olympische Spelen, de economie van Brazilië op langere termijn verbeteren.

Stijn wil aan het werk

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 5 in de bijlage.

Stijn is 26 jaar en heeft sinds 2009 een Wajong-uitkering, omdat hij vanaf jonge leeftijd een handicap heeft. De Wet Wajong (werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten) voorziet in een uitkering voor mensen, die op jonge leeftijd een ziekte of handicap hebben gekregen. Tot april 2015 blijkt, uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), dat de instroom van jongeren in de Wajong veel hoger was dan de uitstroom. Na april 2015 daalde het aantal Wajong-uitkeringen.

- 1p 29 Wat zou een verklaring kunnen zijn voor de afname van het aantal Wajong-uitkeringen na april 2015?
- A De instroom van jongeren in de Wajong is hoger dan de uitstroom.
 - B De instroom van jongeren in de Wajong is lager dan de uitstroom.
 - C De uitstroom van jongeren in de Wajong is gelijk aan de instroom.
 - D De uitstroom van jongeren in de Wajong is lager dan de instroom.

Jongeren met een handicap komen moeilijk aan een betaalde baan. Na vele afwijzingen vindt Stijn werk bij een golfbaan in de buurt. Hij verricht onderhoudswerkzaamheden op twee dagen per week van 8 uur per dag. De werkgever vindt hem zeer gemotiveerd. Stijn verdient het minimumloon. Zijn loon wordt aangevuld met de Wajong-uitkering. Het bedrag is samen maximaal 75% van het bruto-minimumloon.

Gebruik informatiebron 5.

- 2p 30 Bereken de bruto-Wajong-uitkering in hele euro's, die Stijn per maand ontvangt. Schrijf je berekening op.
- 2p 31 Nu Stijn gaat werken, is zijn inkomen niet veel hoger dan met een volledige Wajong-uitkering. Toch wil hij graag blijven werken.
→ Noem twee arbeidsmotieven, anders dan een financieel motief, voor Stijn om toch te werken.
- 2p 32 De overheid wil de deelname van Wajongers aan het arbeidsproces bevorderen.
→ Noem twee redenen waarom de overheid de deelname van Wajongers aan het arbeidsproces wil bevorderen.

- 1p **33** De overheid wil dat werkgevers 5% Wajongers in dienst hebben boven op het aantal niet-Wajongers. Op de golfbaan zijn veertig werknemers in dienst. Stijn is nu de enige Wajonger in dienst bij de golfbaan.
→ Hoeveel Wajongers moet de golfbaan minimaal nog in dienst nemen, zodat deze voldoet aan de wens van de overheid? Schrijf je berekening op.

Het belang van de E(M)U

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave hoef je geen gebruik te maken van een informatiebron in de bijlage.

De Europese Unie (EU) telt momenteel 28 landen. Door hun lidmaatschap van de EU hebben deze landen vrij verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal binnen de EU.

- 1p **34** Noem één voorbeeld van vrij verkeer van kapitaal voor Nederland binnen de EU.

De lidstaten van de EU beschermen zich tegen de economieën van landen buiten de EU. Een van de beschermingsmaatregelen is de subsidie, die de EU verstrekt aan bedrijven in de EU-landen.

- 1p **35** Leg uit hoe deze, door de EU verstrekte subsidie, kan leiden tot internationale concurrentievervalsing.

- 2p **36** Binnen de EU is een aantal lidstaten ook lid van de Europese Monetaire Unie (EMU).

→ Noem voor deze lidstaten twee verschillen tussen het lidmaatschap van de EMU en de EU.

- 1p **37** In 2014 is de inflatie binnen de EMU-landen erg laag, veel lager dan de afgelopen 25 jaar. In sommige EMU-landen is zelfs sprake van deflatie. Wat wordt bedoeld met deflatie?

- A waardevermeerdering van het geld, omdat het algemeen prijsniveau daalt
- B waardevermeerdering van het geld, omdat het algemeen prijsniveau stijgt
- C waardevermindering van het geld, omdat het algemeen prijsniveau daalt
- D waardevermindering van het geld, omdat het algemeen prijsniveau stijgt

- 1p 38 De Europese Centrale Bank (ECB) streeft naar een inflatiepercentage van ongeveer 2%. Een renteverlaging bij de ECB kan leiden tot een lagere rente bij de banken, waardoor de inflatie kan stijgen. Hieronder staan vijf economische verschijnselen:
- 1 De ECB verlaagt de rente.
 - 2 De bestedingen in de EMU-landen zullen toenemen.
 - 3 Burgers en bedrijven kunnen meer (goedkoper) geld lenen.
 - 4 De Europese banken zullen hun rentetarieven laten dalen.
 - 5 De prijzen van producten in de EMU-landen zullen stijgen.
- In welke regel staan deze verschijnselen zo, dat een logische gedachtegang ontstaat?
- A 1 → 2 → 3 → 4 → 5
B 1 → 2 → 4 → 3 → 5
C 1 → 3 → 4 → 2 → 5
D 1 → 3 → 2 → 4 → 5
E 1 → 4 → 3 → 2 → 5
F 1 → 4 → 2 → 3 → 5
- 1p 39 Voor de export door de EMU-landen is de waarde van de euro ten opzichte van buitenlandse valuta belangrijk. In 2014 daalde de waarde van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar met 10%.
→ Leg uit dat de export van de EMU-landen, door de daling van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar, kan stijgen.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.